

Αρείου Πάγου: 1481/2006, Τμ. Β/Ι
Πηγή: ΕΕΔ 66/07, σελ. 606

ΕΡΓΑΤΙΚΟ ΑΤΥΧΗΜΑ – ΥΠΕΡΕΡΓΑΣΙΑ – ΚΡΑΤΗΣΕΙΣ ΕΠΙ ΤΩΝ ΑΠΟΛΟΧΩΝ

Εργατικό ατύχημα. – Όταν ο παθών εξ αυτού, υπάγεται στην ασφάλιση του Ι.Κ.Α., τότε ο εργοδότης απαλλάσσεται από κάθε υποχρέωση προς αποζημίωσή του, και δη τόσο τον κατά το κοινό Δίκαιο ευθύνης για αποζημίωση, όσο και της προβλεπόμενης από το ν. 551/1915 ειδικής αποζημίωσης, καθώς και των προβλεπόμενων από τον ίδιο νόμο εξόδων νοσηλείας. – Μόνο εάν το ατύχημα οφείλεται σε δόλο του εργοδότη ή του υπ'αυτού προστηθέντος προσώπου, υποχρεούται αυτός να καταβάλει στον παθόντα τη διαφορά μεταξύ του ποσού της κατά το κοινό Δίκαιο αποζημίωσης και του ολικού ποσού των υπό του Ι.Κ.Α. χορηγουμένων σ'αυτόν παροχών. – Η ως άνω απαλλαγή αφορά και την περίπτωση κατά την οποία το ατύχημα προκλήθηκε από ενέργεια ή παράλειψη του υπό του εργοδότη προστηθέντος προσώπου, καθώς και την περίπτωση της ειδικής αμέλειας, κατά την οποία το ατύχημα έγινε γιατί δεν τηρήθηκαν οι διατάξεις ισχυόντων νόμων διαταγμάτων ή Κανονισμών περί των όρων ασφαλείας. – Τα ποσά τα οποία ο εργοδότης υποχρεούται από το νόμο να παρακρατά από το μισθό, για να τα καταβάλει στους οργανισμούς κυρίας ή επικουρικής ασφαλίσεως, ή για φόρο μισθωτών υπηρεσιών, χαρτόσημο εξοφλήσεως μισθού κ.λπ., δεν αποτελούν αντικείμενο της δίκης για τις αποδοχές και δεν αφαιρούνται από το δικαστήριο το οποίο επιδικάζει οφειλόμενες δεδουλευμένες αποδοχές ή μισθούς υπερημερίας, αλλά παρακρατούνται από τον εργοδότη κατά την εκτέλεση της αποφάσεως και αποδίδονται στους τρίτους δικαιούχους. – Για όσους απασχολούνται επί πέντε ημέρες την εβδομάδα, η υπερεργασία είναι δυνατόν να πραγματοποιηθεί στις εργάσιμες ημέρες της εβδομάδος και η εργασία του εργαζομένου κατά την Κυριακή ή το Σάββατο ως έκτη ημέρα υπό το σύστημα της πενθήμερης εργασίας δεν αποτελεί υπερεργασία δηλαδή δεν συνυπολογίζεται για τον προσδιορισμό των ωρών υπερεργασίας. – Παραγραφή μισθολογικών αξιώσεων.

Κυριότερες διατάξεις: Ν. 51/1915 άρθρα 1, 7 και 16 παρ. 3. Α.ν. 1846/1951 άρθρα 26 παρ. 5, 34 παρ. 2 και 60 παρ. 3. Ν. 2084/1997 άρθρα 22 και 32. Α.Κ. άρθρα 250 αριθμ. 6 και 17, 251, 252, 253 και 653. Ε.γ.σ.σ.ε. της 26.2.1975 άρθρο 6 (κυρωτικός ν. 133/1975), και της 14.2.1984 άρθρο 6. Δ.Δ.Δ.Δ. Αθηνών 1/1982 άρθρο 9 (κυρωτικός ν. 1346/1983). Ν. 1876/1990 άρθρο 42 παρ. 4-9.

Πρόεδρος, ο αντιπρόεδρος, κ. Θεοδ. Αποστολόπουλος
Εισηγητής, ο αεροπαγίτης, κ. Εμμ. Καλούδης
Δικηγόροι, οι κ.κ. Νικ. Σινός, Μιχ. Τζάνογλος

Εργατικό ατύχημα κατά το άρθρο 1 του ν. 551/1915 είναι κάθε βίαιο συμβάν, που δεν προέρχεται από πρόθεση του μισθωτού και επιφέρει θάνατο ή σωματική βλάβη και ανικανότητα αυτού προς εργασία πέρα των 4 ημερών, λαμβάνει δε χώραν κατά την εκτέλεση της εργασίας του ή εξ αφορμής αυτής. Εξάλλου, από τις διατάξεις του άρθρου 16 παρ. 1 και 3 του ίδιου νόμου, σε συνδυασμό με τις διατάξεις των άρθρων

34 παρ.2 και 60 παρ. 3 του α.ν. 1846/1951 «Περί Κοινωνικών Ασφαλίσεων», συνάγεται ότι, όταν ο παθών από ατύχημα, που έγινε έπειτα από βίαιο συμβάν κατά την εκτέλεση της εργασίας ή εξ αφορμής αυτής, υπάγεται στην ασφάλιση του Ι.Κ.Α., τότε ο εργοδότης απαλλάσσεται από κάθε υποχρέωση για αποζημίωση του παθόντος αυτού. Δηλαδή απαλλάσσεται τόσο της κατά το κοινό δίκαιο ευθύνης για αποζημίωση, όσο και της προβλεπόμενης από το ν. 551/1915 (άρθρο 1) ειδικής αποζημίωσης καθώς και τα των προβλεπόμενων από τον ίδιο νόμο (άρθρο 7) εξόδων νοσηλείας. Μόνο δε αν το ατύχημα οφείλεται σε δόλο αυτού (εργοδότη) ή του προσώπου που προστήθηκε απ' αυτόν υποχρεούται αυτός να καταβάλλει στον παθόντα την από το ως άνω άρθρο 34 παρ. 2 προβλεπόμενη διαφορά μεταξύ του ποσού της κατά το κοινό δίκαιο αποζημίωσης και του ολικού ποσού των υπό του Ι.Κ.Α. χορηγούμενων σ' αυτόν παροχών. Από τις ίδιες διατάξεις συνάγεται περαιτέρω ότι η ως άνω απαλλαγή αφορά όχι μόνο την περίπτωση που το ατύχημα προκλήθηκε από ενέργεια ή παράλειψη του εργοδότη ή του παθόντος, αλλά και όταν τούτο προκλήθηκε από ενέργεια ή παράλειψη του προσώπου το οποίο προστήθηκε από τον εργοδότη. Η απαλλαγή αυτή καλύπτει και την περίπτωση της ειδικής αμέλειας, κατά την οποία το ατύχημα έγινε γιατί δεν τηρήθηκαν οι διατάξεις ισχυόντων νόμων, διαταγμάτων ή Κανονισμών περί των όρων ασφαλείας, διατηρεί όμως ο παθών την αξίωσή του για χρηματική ικανοποίηση λόγω ηθικής βλάβης κατά του εργοδότη και του προσώπου που προστήθηκε από αυτόν, όταν το ατύχημα οφείλεται σε πταίσμα αυτών, γιατί η πιο πάνω απαλλαγή τους από κάθε υποχρέωση για «αποζημίωση», δηλαδή για αξίωση εντελώς περιουσιακού χαρακτήρα, δεν καλύπτει και τη μη περιλαμβανόμενη σ' αυτή ως άνω αξίωση για χρηματική ικανοποίηση, αφού καμία χορηγούμενη από το Ι.Κ.Α. παροχή δεν μπορεί να δικαιολογήσει τον αποκλεισμό της εν λόγω διαφορετικής αξίωσης, η επιδίκαση ή μη της οποίας εξαρτάται από την εύλογη κρίση του δικαστηρίου (Ολ.Α.Π. 1117/1986, Α.Π. 434/1992). Στην προκειμένη περίπτωση το Εφετείο, όπως προκύπτει από την προσβαλλομένη απόφασή του, δέχτηκε τα ακόλουθα: Με σύμβαση εξαρτημένης εργασίας ορισμένου χρόνου που συνήψε ο ενάγων και ήδη αναιρεσίβλητος στις 25.4.1995 με την εναγομένη και ήδη αναιρεσείουσα ανώνυμη εταιρεία με την επωνυμία « Μ. Α.Ε.», προσελήφθη από αυτήν ως υπάλληλος-πωλητής. Η αρχική σύμβαση, που είχε διάρκεια τριών μηνών, μετατράπηκε στη συνέχεια σε αόριστης διάρκειας, ενώ στη συνέχεια η αρχική εργοδότης μεταβίβασε το σύνολο των μετοχών της στην ανώνυμη εταιρεία «Π. Α.Ε. Ανώνυμος Εμπορική και Βιομηχανική Εταιρεία Υποδημάτων», η οποία υπεισήλθε στα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις της προηγούμενης εταιρείας και στην οποία ο αναιρεσίβλητος συνέχισε να προσφέρει τις υπηρεσίες του. Στις 9.10.2001 ο αναιρεσίβλητος, εργαζόμενος ως υπεύθυνος καταστήματος στο κατάστημα της αναιρεσείουσας που βρίσκεται επί της οδού Μεσογείων αριθμ. * ασχολήθηκε, κατόπιν εντολής του διευθυντή καταστημάτων της Κ.Κ., με τη στοιβασία μεγάλων και υπέρβαρων χαρτοκιβωτίων, τα οποία είχαν μεταφερθεί από εργάτες εντός του καταστήματος και περιείχαν υποδήματα. Περί ώρα 18.30 της ίδιας ημέρας, ενώ επιχειρούσε να τοποθετήσει ένα από τα χαρτοκιβώτια πάνω σε άλλα τρία που είχαν ήδη τοποθετηθεί, το ένα πάνω στο άλλο, στο πλατύσκαλο της ευρισκόμενης στο υπόγειο του καταστήματος κυκλικής κλίμακας, μετατοπίστηκε το χαρτοκιβώτιο και χτύπησε τον αναιρεσίβλητο στο πρόσωπο με αποτέλεσμα να σπάσουν τα γυαλιά μυωπίας που φορούσε, να εισέλθουν τα θραύσματα εντός του βολβού του δεξιού οφθαλμού, να αιμοραγήσει η ίρις αυτού και να δημιουργηθεί τραυματικός καταρράκτης δεξιού οφθαλμού. Αμέσως μετά τον τραυματισμό του ο αναιρεσίβλητος μεταφέρθηκε στο νοσοκομείο του Ελληνικού Ερυθρού Σταυρού, όπου του παρασχέθηκαν οι πρώτες βοήθειες και διαπιστώθηκε ότι έπρεπε να

χειρουργηθεί αμέσως και την επομένη υποβλήθηκε πράγματι σε χειρουργική επέμβαση στην «Αθηναϊκή Κλινική», κατά την οποία τοποθετήθηκε στο δεξιό οφθαλμό του ακρυλικός ψευδοφακός. Στη συνέχεια, με γνωμάτευση της Πρωτοβάθμιας Υγειονομικής Επιτροπής του Ι.Κ.Α. ο αναιρεσίβλητος κρίθηκε ανίκανος για εργασία έως τη 19.11.2001. Περαιτέρω, το Εφετείο δέχτηκε ότι ο τραυματισμός του αναιρεσίβλητου οφείλεται σε αποκλειστική αμέλεια του προστηθέντος από την αναιρεσείουσα διευθυντή των καταστημάτων της Κ.Κ., διότι αυτός ανέθεσε τη στοιβασία των χαρτοκιβωτίων στον αναιρεσίβλητο, μολονότι αυτός δεν είχε την απαιτούμενη εμπειρία για την εκτέλεση της εργασίας αυτής, η οποία δεν περιλαμβανόταν στα καθήκοντά του και εγκυμονούσε κίνδυνο για την υγεία και την ασφάλειά του, ενόψει της ηλικίας του (61 ετών). Με βάση τα ανωτέρω το Εφετείο δέχτηκε ότι ο αναιρεσίβλητος δικαιούται: α) 86.000 δρχ. για νοσήλεια που κατέβαλε στην «Αθηναϊκή Κλινική», β) 100.000 δρχ., που κατέβαλε ως αμοιβή στην οφθαλμίατρο-χειρουργό Ε.Γ., και γ) 3.000.000 δρχ. για χρηματική ικανοποίηση, λόγω ηθικής βλάβης. Για τα ποσά δε αυτά, ύστερα από εξαφάνιση της πρωτόδικης αποφάσεως, δέχτηκε εν μέρει τα σχετικά κεφάλαια της ένδικης κατά της αναιρεσείουσας αγωγής του αναιρεσίβλητου. Έτσι όπως έκρινε το Εφετείο, αναφορικά με τα ανωτέρω υπό στοιχ. α' και β' κονδύλια, εσφαλμένα εφάρμοσε τις προαναφερόμενες ουσιαστικού δικαίου διατάξεις κατά το βάσιμο πρώτο, κατά το δεύτερο μέρος του λόγου της αναιρέσεως, που όμως εκτιμάται στηρίζεται στο άρθρο 559 αριθμ. 1 του Κ.Πολ.Δ., αφού τις αναφερόμενες σ'αυτά δαπάνες νοσηλείας δικαιούνται οι ασφαλισμένοι στο Ι.Κ.Α. εργαζόμενοι, μόνο σε περίπτωση που το ατύχημα προκλήθηκε από δόλο του εργοδότη ή των προστηθέντων από αυτόν προσώπων.

Με τον πρώτο, κατά το τρίτο μέρος του, λόγο της αναιρέσεως από το άρθρο 559 αριθμ. 8 του Κ.Πολ.Δ. προβάλλεται η αιτίαση ότι το Εφετείο δεν έλαβε υπόψη την ένσταση της αναιρεσείουσας για συνυπαιτιότητα του αναιρεσίβλητου παθόντος στην επέλευση του ατυχήματος. Από την προσβαλλόμενη απόφαση προκύπτει ότι το Εφετείο δέχθηκε ότι το ατύχημα οφείλεται σε «αποκλειστική» υπαιτιότητα του προστηθέντος από την αναιρεσείουσα διευθυντή του καταστήματός της, ο οποίος ανέθεσε την ως άνω εργασία στον αναιρεσίβλητο, παρότι ο τελευταίος δεν είχε κατάλληλη εμπειρία, η δε εργασία αυτή δεν ενέπιπτε στα καθήκοντά του, ενώ παράλληλα ενείχε σοβαρή πιθανότητα διακινδύνευσης αυτού, ως εκ της ηλικίας του (61 ετών), και ακολούθως για να καθορίσει το ύψος της επιδικαστέας στον αναιρεσίβλητο χρηματικής ικανοποιήσεως έλαβε υπόψη, ως προσδιοριστικό στοιχείο αυτής και το βαθμό του πταίσματος του ανωτέρω προστηθέντος από την εναγομένη διευθυντή. Συνεπώς, έλαβε υπόψη και απέρριψε εκ του πράγματος την ένσταση συνυπαιτιότητας του αναιρεσίβλητου και πρέπει γι'αυτό να απορριφθεί ως αβάσιμος ο παραπάνω λόγος της αναιρέσεως.

Τα ποσά που ο εργοδότης υποχρεούνται από το νόμο να παρακρατεί από το μισθό για να τα καταβάλει στους οργανισμούς κυρίας ή επικουρικής ασφαλίσεως, όπως το Ι.Κ.Α. και το Τ.Ε.Α.Μ. (άρθρα 26 παρ. 5 α.ν. 1846/1951, 22 και 32 ν. 2084/1997 και εκτελεστικές υπουργικές αποφάσεις), ή για φόρο μισθωτών υπηρεσιών, χαρτόσημο εξοφλήσεως μισθού κ.λπ. δεν αποτελούν αντικείμενο της δίκης για τις αποδοχές και δεν αφαιρούνται από το δικαστήριο που επιδικάζει οφειλόμενες δεδουλευμένες αποδοχές ή μισθούς υπερημερίας, αλλά παρακρατούνται από τον εργοδότη κατά την εκτέλεση της αποφάσεως και αποδίδονται στους τρίτους δικαιούχους. Επομένως, το Εφετείο που δεν αφαίρεσε τις παραπάνω κρατήσεις κατά τον υπολογισμό του ωρομισθίου και του 1/25 του μηνιαίου μισθού του αναιρεσίβλητου προκειμένου να καθορίσει την αμοιβή που δικαιούται αυτός για την υπερεργασία και την εργασία του

κατά το Σάββατο, αντίστοιχα, δεν παραβίασε τις διατάξεις των σχετικών με αυτές νόμων και είναι απορριπτέος ως αβάσιμος ο δεύτερος, κατά το δεύτερο μέρος του λόγος της αναιρέσεως, κατ'εκτίμηση από το άρθρο 559 αριθμ. 1 του Κ.Πολ.Δ.

Ο προβλεπόμενος από το άρθρο 559 αριθμ. 8 Κ.Πολ.Δ. λόγος αναίρεσης για μη λήψη υπόψη πραγματικού ισχυρισμού ιδρύεται μόνο αν ο ισχυρισμός αυτός έχει ουσιώδη επίδραση στην έκβαση της δίκης. Τέτοια όμως επίδραση δεν έχει ο απαράδεκτος, ή μη νόμιμος ή αλυσιτελής ισχυρισμός και συνεπώς η παράλειψη του δικαστηρίου να απαντήσει σ' αυτόν δεν ιδρύει τον ανωτέρω λόγο αναιρέσεως (Ολ.Α.Π. 2/1989).

Εξάλλου, οι αξιώσεις των εργαζομένων για την πληρωμή μισθών και άλλων αμοιβών που οφείλονται από έγκυρη σύμβαση εργασίας υπόκεινται κατά τις διατάξεις των άρθρων 250 αριθ. 6 και 17, 251, 252 και 253 του Α.Κ. σε πενταετή παραγραφή, που αρχίζει μόλις λήξει το έτος κατά το οποίο συμπίπτει η έναρξή της οριζόμενης στα άρθρα 251 και 252 του Α.Κ. παραγραφής, ενώ η παραγραφή των αξιώσεων από αδικαιολόγητο πλουτισμό είναι εικοσαετής και αρχίζει από την επόμενη ημέρα της γέννησής της. Ο αναιρεσείων, όπως προκύπτει από τις προτάσεις που κατέθεσε στο Εφετείο, προέβαλε τον ισχυρισμό ότι οι αξιώσεις του αναιρεσίβλητου για καταβολή αμοιβής λόγω υπερεργασίας καθώς και αμοιβής για εξάωρη εργασία κατά το Σάββατο, οι οποίες γεννήθηκαν από 1.1.1996 έως 24.12.1996, υπέκυψαν στην πενταετή παραγραφή, αφού η ένδικη αγωγή κοινοποιήθηκε σ' αυτόν την 24.12.2001.

Ο ισχυρισμός αυτός ήταν μη νόμιμος, αφού η παραγραφή των ανωτέρω αξιώσεων – πενταετής και εικοσαετής αντίστοιχα- υπό τα εκτιθέμενα σ' αυτόν περιστατικά, δεν είχε συμπληρωθεί κατά το χρόνο ασκήσεως της αγωγής και κατά συνέπεια το Εφετείο που δεν τον έλαβε υπόψη δεν έσφαλε. Επομένως, ο περί του αντιθέτου από το άρθρο 559 αριθμ. 8 του Κ.Πολ.Δ. λόγος της αναιρέσεως πρέπει να απορριφθεί ως αβάσιμος.

Κατά το άρθρο 6 της από 14.2.1984 εθνικής συλλογικής συμβάσεως εργασίας, που δημοσιεύθηκε στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως με την απόφαση του Υπουργού Εργασίας 11779/20.3.1984 (ΦΕΚ Β', 81) η εβδομαδιαία διάρκεια της εργασίας των μισθωτών ορίσθηκε από 1.1.1984 σε 40 ώρες, για την απασχόληση δε πέρα από το συλλογικό αυτό εβδομαδιαίο ωράριο έως τη συμπλήρωση του νομίμου ανωτάτου ωραρίου εβδομαδιαίας εργασίας υπερεργασίας καταβάλλεται αμοιβή, σύμφωνα με το άρθρο 9 της 1/1982 αποφάσεως του Δ.Δ.Δ.Δ. Αθηνών που κυρώθηκε με το άρθρο 29 του ν. 1346/1983. Ειδικά για τους εργαζόμενους με το σύστημα της πενθήμερης εβδομαδιαίας εργασίας, ως υπερεργασία θεωρείται η απασχόληση πέραν των 40 και μέχρι τη συμπλήρωση 45 ωρών εργασίας εβδομαδιαίως γιατί σύμφωνα με το άρθρο 6 της από 26.2.1975 ε.γ.σ.σ.ε., που κυρώθηκε με το ν. 133/1975 οι ώρες εργασίας δεν μπορούν να ξεπερνούν τις 9 ημερησίως. Εξάλλου, με το άρθρο 42 παρ. 4-9 του ν. 1876/1990 καθιερώθηκε πενθήμερη εβδομαδιαία εργασία για τους μισθωτούς εμπορικών καταστημάτων με διάρκεια 40 ωρών. Από το συνδυασμό των διατάξεων αυτών προκύπτει ότι για όσους απασχολούνται επί πέντε ημέρες την εβδομάδα: 1) η υπερεργασία είναι δυνατόν να πραγματοποιηθεί στις εργάσιμες ημέρες της εβδομάδος και 2) η εργασία του μισθωτού κατά την Κυριακή ή το Σάββατο ως έκτη ημέρα υπό το σύστημα της πενθήμερης εργασίας δεν αποτελεί υπερεργασία δηλαδή δεν συνυπολογίζεται για τον προσδιορισμό των ωρών υπερεργασίας. Στην προκειμένη περίπτωση το Εφετείο, όπως προκύπτει από προσβαλλόμενη απόφασή του, δέχθηκε ότι ο αναιρεσίβλητος εργαζόταν, υπό το σύστημα της πενθήμερης εργασίας, κάθε Δευτέρα, Τετάρτη και Σάββατο επί 6 ώρες την ημέρα και κάθε Τρίτη, Πέμπτη και Παρασκευή επί 9 ώρες την ημέρα, ήτοι συνολικά επί 45 ώρες την εβδομάδα, πραγματοποιώντας έτσι υπερεργασία 5 ωρών εβδομαδιαίως. Με την κρίση του αυτή το Εφετείο, που συνυπολόγισε στην υπερεργασία και την εργασία του Σαββάτου, παραβίασε τις παραπάνω ουσιαστικού δικαίου διατάξεις, κατά το βάσιμο δεύτερο,

κατά το πρώτο μέρος του, από το άρθρο 559 αριθμ. 1 του Κ.Πολ.Δ., λόγω τη αναιρέσεως. Επομένως, πρέπει να αναιρεθεί η προσβαλλόμενη απόφαση κατά τα προαναφερόμενα μέρη και να παραπεμφθεί η υπόθεση προς περαιτέρω εκδίκαση στο δικαστήριο που την εξέδωσε, αφού είναι δυνατή η συγκρότησή του από άλλους δικαστές (άρθρο 580 παρ.3 Κ.Πολ.Δ.). (Αναιρεί την 4674/2004 απόφαση του Εφετείου Αθηνών κατά τα αναφερόμενα στο σκεπτικό μέρη της και παραπέμπει την υπόθεση προς εκ νέου εκδίκαση, κατά τα αντίστοιχα μέρη της, στο ίδιο δικαστήριο, που θα συγκροτηθεί από άλλους δικαστές).